

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 457/2024-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], narodenej [REDAKOVANÉ], obaja [REDAKOVANÉ], zastúpených Advokácia GYŐRFI s.r.o., Francisciho 11, Tornaľa, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/12/2023 z 25. apríla 2024 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. augusta 2024 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením najvyššieho súdu o odmietnutí ich dovolania v civilnom spore.

II.

2. Pôvodný žalobca sa žalobou proti sťažovateľom (manželom) domáhal zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva k pozemku, na ktorom bola postavená v katastri nehnuteľností neevidovaná garáž. Keďže okresný súd pre vyporiadanie pozemku považoval za podstatné, kto je vlastníkom garáže, rozšíril pôvodný žalobca žalobu o určenie, že je výlučným vlastníkom garáže. Sťažovatelia tvrdili, že výlučným vlastníkom garáže bol zomretý otec sťažovateľa. Počas konania pôvodný žalobca zomrel a okresný súd pokračoval v konaní s jeho dedičmi – manželkou a dcérou. Tie pre smrť pôvodného žalobcu zmenili žalobu v časti o určenie, že pôvodný žalobca je výlučným vlastníkom garáže, tak, že garáž žiadali určiť do dedičstva po pôvodnom žalobcovi. K pasívnej vecnej legitímácii, ktorej nedostatok sťažovatelia namietali, okresný súd uviedol, že hoci garáž nie je evidovaná v katastri nehnuteľností, je postavená na pozemku, ktorý je v podielovom spoluvlastníctve sťažovateľov a bol v podielovom spoluvlastníctve pôvodného žalobcu. Okresný súd rozsudkom zrušil podielové spoluvlastníctvo k pozemku, prikázal ho za náhradu do výlučného vlastníctva dcére pôvodného žalobcu a určil, že garáž patrí do dedičstva po pôvodnom žalobcovi.

3. Proti tomu podali sťažovatelia odvolanie. Namietli, že v časti určenia, že garáž patrí do dedičstva po pôvodnom žalobcovi, bol nesprávne naplnený okruh žalovaných. Keďže na strane sťažovateľov išlo o nútené procesné spoločenstvo, mali byť žalovaní všetci dedičia otca sťažovateľa (brat a matka sťažovateľa), o ktorom sťažovatelia tvrdili, že bol výlučným vlastníkom garáže. Namietli, že sťažovateľka v tejto časti žaloby nie je pasívne legitimovaná, keďže ako manželka sťažovateľa nebola dedičkou otca sťažovateľa.

4. Krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu. Konštatoval, že vlastníctvo garáže v konaní o zrušenie a vyporiadanie pozemku, na ktorom je postavená, nemožno vyriešiť prejudiciálne. Preto mali sťažovatelia podať protinávrh na určenie, že garáž patrí do dedičstva po otcovi sťažovateľa, o ktorom tvrdili, že bol jej výlučným vlastníkom. K tvrdeniu sťažovateľa, že garáž mala byť prejednaná ako novoobjavené dedičstvo po jeho otcovi, uviedol, že mal podať určovaciu žalobu, v ktorej mal označiť všetkých dedičov po jeho otcovi. Ak sťažovatelia navrhli iba zamietnutie žaloby protistrany, tak nemôžu v odvolaní namietat, že súd nekonal so všetkými dedičmi otca sťažovateľa. Preto sa okresný súd s tvrdením sťažovateľa, že garáž vlastnil jeho zomretý otec, vysporiadal konštatovaním, že ani v konaní o prejednaní garáže ako novoobjaveného dedičstva po jeho otcovi, ani v konaní o zápis garáže do katastra nehnuteľností nevedel predložiť dôkazy o nespornom vlastníctve jeho otca. Okresný súd sa s pasívnou legitimáciou sťažovateľov v časti o určenie vlastníctva garáže vyrovnal v súlade s predmetom konania, keď ju vyvodil z toho, že garáž stojí na pozemku v ich podielovom spoluvlastníctve. Nútené spoločenstvo na strane sťažovateľov z titulu dedenia vylučuje aj skutočnosť, že u sťažovateľa ani jeho spoludedičov nemohlo dôjsť zamietnutím žaloby o určenie, že garáž patrí do dedičstva po pôvodnom žalobcovi, k žiadnej zmene. Nútené spoločenstvo vzniklo iba na strane pôvodného žalobcu a iba v časti určenia vlastníctva garáže.

5. Proti tomu podali sťažovatelia pre nesprávne právne posúdenie dovolanie. Podľa § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) ho odôvodnili tým, že krajský súd vyriešil právnu otázku významnú pre výsledok konania v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu. Právnu otázku vymedzili tak, či popri sťažovateľovi, ktorý v časti o určenie vlastníctva garáže nadobudol pasívnu legitimáciu z titulu dedičstva po jeho otcovi, mali byť žalovaní aj jeho spoludediči. Sťažovatelia zdôraznili, že nebolo sporné, že ich vecná legitimácia bola daná tým, že sťažovateľ je dedičom svojho otca. Preto na strane sťažovateľov išlo o nútené procesné spoločenstvo a vecne legitimovaní mali byť aj spoludediči sťažovateľa. Tým, že krajský súd spoludedičov sťažovateľa nepovažoval za nútených procesných spoločníkov, sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe. Odklonil sa od rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 191/2018, podľa ktorého ak žalovaný tvrdí, že pasívne legitimované sú aj iné subjekty, musí túto skutočnosť tvrdiť a na jej preukázanie predložiť dôkazy. Tiež od rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 8Cdo/94/2018, podľa ktorého v konaní o určenie, že vec patrí do dedičstva po poručiťovi, majú dediči postavenie nútených procesných spoločníkov, keďže až do vyporiadania dedičstva ohľadom tejto veci sú všetci považovaní za jej vlastníkov; konania o takejto žalobe sa musia zúčastniť všetci dediči, inak je daný nedostatok vecnej legitimácie. Sťažovatelia v dovolaní za nesprávny označili záver krajského súdu, podľa ktorého ani u sťažovateľa, ani u jeho spoludedičov nemohlo dôjsť zamietnutím žaloby o určenie, že garáž patrí do dedičstva po pôvodnom žalobcovi, k žiadnej zmene. Tým chcel podľa sťažovateľov krajský súd poukázať na to, že zápis v katastri určuje okruh vecne legitimovaných subjektov, s čím nesúhlasia. Podľa

sťažovateľov vecná legitímácia pri určovacej žalobe vlastníctva k nehnuteľnosti nezapísanej v katastri nehnuteľností musí byť vždy predmetom dokazovania.

6. Najvyšší súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením dovolanie sťažovateľov odmietol pre neodôvodnenie prípustnými dovolacími dôvodmi. Rozhodnutia, ktorými sťažovatelia dôvodili odklon krajského súdu od rozhodovacej praxe, nemožno pre skutkové a právne odlišnosti aplikovať. V rozhodnutí sp. zn. 8Cdo/94/2018 najvyšší súd posudzoval vymedzenie okruhu strán sporu v konaní o určenie, že vec patrí do dedičstva po poručiťovi. Najvyšší poukázal na to, že vo veci sťažovateľov nešlo o žalobu o určenie, že vec patrí do dedičstva, ale o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva. Vecná legitímácia sťažovateľov bola preukázaná tým, že garáž stojí na pozemku v ich podielovom spoluvlastníctve a legitímácia žalobkýň dedičským rozhodnutím po pôvodnom žalobcovi. V náleze sp. zn. III. ÚS 191/2018 ústavný súd posudzoval dôvodnosť námietky, že krajský súd sa nevysporiadal s tvrdením sťažovateľky, že nemala byť jediným žalovaným subjektom. Najvyšší súd v závere uviedol, že právna otázka, ktorú mal riešiť, nebola kľúčová pre rozhodnutie vo veci samej a nešlo o otázku, ktorú krajský súd riešil a na jej vyriešení založil svoje rozhodnutie.

III.

7. Sťažovatelia porušenie práva na súdnu ochranu identifikujú vo formalistickom prístupe najvyššieho súdu. Najvyšší súd odmietol dovolanie bez toho, aby skúmal, či neexistujú iné rozhodnutia riešiace nimi vymedzenú dovolaciu otázku, či bez toho, aby vyextrahoval právnu otázku dosiaľ v dovolacej praxi neriešenú. Najvyšší súd je viazaný len vymedzením dovolacej otázky, nie podradením pod konkrétne ustanovenie § 421 CSP, keďže nie je viazaný vymedzením prípustnosti dovolania a skúma ju sám. Zopakovali, že sa najvyššieho súdu pýtali, či ak bol v konaní o určenie vlastníctva garáže pasívne legitimovaný sťažovateľ preto, lebo bol dedičom svojho otca ako sťažovateľmi tvrdeného vlastníka, tak museli byť spolu s ním legitimovaní aj jeho spoludediči. Podľa sťažovateľov sa krajský aj najvyšší súd zbavili zodpovedania dovolacej otázky konštatovaním, že sťažovateľ nebol vecne legitimovaný z titulu dedenia po ním tvrdenom vlastníkovi garáže, ale preto, že garáž stála na pozemku, ktorého bol podielovým spoluvlastníkom. Toto konštatovanie považujú zo strany krajského súdu za nelogické a zo strany najvyššieho súdu za alibistické, keďže neexistuje judikatúra ani hmotnoprávna úprava, podľa ktorej by bol pri žalobe o určenie vlastníctva k stavbe pasívne legitimovaný vlastník pozemku, na ktorom stavba leží, keďže platí zásada, že stavby nie sú súčasťou pozemku.

IV.

8. Ústavná sťažnosť je zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá. Z hľadiska ústavného posúdenia namietaného uznesenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť dovolania a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby táto interpretácia nebola svojvoľná, ale i formalistická a aby bola čo najústálenejšia (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010).

9. Prípustnosť dovolania vzhľadom na viazanosť dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi závisí od toho, ako dovolateľ vymedzí dôvod prípustnosti. Z dovolania okrem právnej otázky musí vyplývať právne posúdenie, ktoré bolo rozhodujúce v rozhodnutí odvolacieho súdu a ktoré dovolateľ považuje za nesprávne, s uvedením, v čom má nesprávnosť spočívať. Dovolacia otázka s dovolacím dôvodom musí byť formulovaná jasne, zmysluplne a vecne. Sťažovatelia dovolaciu otázku a dovolací dôvod nesformulovali vecne, teda tak, aby zodpovedala právnenému posúdeniu, ku ktorému dospel krajský súd. Preto rozhodnutie najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania sťažovateľov nemožno považovať za rozporné s ustanoveniami Civilného sporového poriadku o dovolaní. Najvyšší súd nepostupoval formalisticky, keď dovolanie odmietol podľa § 447 písm. f) CSP, pod ktoré je zaradené aj odmietnutie pre nevymedzenie dovolacích dôvodov zákonom ustanoveným spôsobom.

10. Sťažovatelia do dovolacej otázky zahrnuli také právne posúdenie, ku ktorému ani krajský, ani okresný súd nedospeli. Súd v časti o určenie vlastníctva garáže nevyvodili vecnú legitímáciu sťažovateľov z titulu dedenia po otcovi sťažovateľa. Dovolaciu otázku, dovolací dôvod a dovolaciu argumentáciu odvodili z toho, že súdy ich vecnú legitímáciu vyvodili z titulu dedenia po otcovi sťažovateľa, čo však nie je v súlade so závermi súdov. Takémuto právnym záverom súdov nezodpovedajúcemu dotvoreniu dovolacej otázky zodpovedá to, že sťažovatelia prípustnosť dovolania odôvodnili odklonom na ich skutkové a právne závery neaplikovateľnými rozhodnutiami najvyššieho a ústavného súdu. Pri formulovaní dovolacej otázky a dovolacieho dôvodu nevychádzali z posúdenia krajského súdu, že ich vecná legitímácia je odvodená od spoluvlastníctva pozemku, na ktorom je garáž postavená. Sťažovatelia sa snažia opakovanými tvrdeniami, no rozpornými so závermi súdov, vzbudiť presvedčenie, že im vecná legitímácia svedčala z titulu dedenia po otcovi sťažovateľa, čo by v súlade s judikatúrou najvyššieho súdu spôsobilo na ich strane nedostatok vecnej legitímácie a viedlo k zamietnutiu žaloby v časti o určenie vlastníctva garáže.

11. Sťažovatelia v dovolaní za nesprávne právne posúdenie krajského súdu výslovne označili len jeho konštatovanie, že zamietnutím žaloby v časti o určenie, že garáž patrí do dedičstva po pôvodnom žalobcovi, nemohlo dôjsť u sťažovateľa a jeho spoludedičov k žiadnej zmene. Z toho sťažovatelia vyvodili, že podľa krajského súdu určuje okruh vecne legitímovaných subjektov zápis v katastri nehnuteľností a len z toho možno ustáliť nútenosť procesného spoločenstva. Táto dedukcia sťažovateľov nie je správna. Toto konštatovanie krajského súdu nadväzuje na jeho záver, že ak sťažovatelia chceli, aby boli účastníkmi konania aj dediči otca sťažovateľa, mali oni podať vzájomnú žalobu o určenie, že garáž patrí do dedičstva po otcovi sťažovateľa. Ak by bolo vzájomnej žalobe sťažovateľov vyhovené a určené, že výlučným vlastníkom garáže bol otec sťažovateľa, tak by sa tento výsledok priamo dotkol práv sťažovateľa tak, že garáž by bola prejednaná ako novoobjavené dedičstvo. Nie ako postupoval sťažovateľ, keď inicioval konanie o prejednanie garáže ako novoobjaveného dedičstva po jeho otcovi, ktoré bolo zastavené preto, že sťažovateľ nepreukázal vlastníctvo svojho otca. Krajský súd chcel poukázať na to, že ak by bol návrh žalobkyní, že garáž patrí do dedičstva po pôvodnom žalobcovi, zamietnutý, a teda v tejto časti by boli sťažovatelia úspešní, tak pre absenciu ich vzájomnej žaloby by nebolo možné určiť, že garáž patrí do dedičstva po otcovi sťažovateľa. Len rozsudok o zamietnutí žaloby v časti, že garáž patrí do dedičstva po pôvodnom žalobcovi, nie je dostatočným podkladom pre úspešný návrh na prejednanie novoobjaveného dedičstva po otcovi sťažovateľa.

12. Sťažovateľmi v dovolaní vymedzené nesprávne právne posúdenie krajského súdu, ktoré nesprávne pochopili, nebolo rozhodujúce pre posúdenie správnosti záveru okresného súdu, že žalovanými mali byť len sťažovatelia, nie aj spoludediči sťažovateľa. Rozhodujúcim bolo posúdenie okresného súdu, že sťažovatelia sú legitimovaní preto, že garáž stojí na pozemku v ich podielovom spoluvlastníctve. Konštatovaním, ktoré sťažovatelia v dovolaní označili ako nesprávny právny záver, sa krajský súd sťažovateľom snažil len dovysvetliť, prečo mali podať vzájomnú žalobu o určenie, že garáž patrí do dedičstva po otcovi sťažovateľa. Dovolaním namietané nesprávne právne posúdenie musí byť rozhodujúce. Čiastkové, len doplnujúce konštatovanie krajského súdu, ktoré sťažovatelia v dovolaní označili za nesprávny právny záver krajského súdu, nebolo rozhodujúce pre posúdenie správnosti vecnej legitimácie sťažovateľov. Sťažovatelia, chápujú konštatovanie krajského súdu tak, že vecne legitimované subjekty vždy určuje zápis v katastri nehnuteľností, nesprávnosť tohto videli v tom, že vecná legitimácia pri určení vlastníctva k stavbe nezapísanej v katastri nehnuteľností musí byť vždy predmetom dokazovania. K tomu možno uviesť, že súdy nevychádzali len z toho, že sťažovatelia boli spoluvlastníkmi pozemku, na ktorom garáž stojí, ale aj z ich tvrdenia, že garáž vlastnil otec sťažovateľa, ku ktorému však neunesli dôkazné bremeno a nepremietli ho do žiadneho kvalifikovaného žalobného návrhu, o ktorom by bol súd povinný rozhodnúť.

13. Nemožno súhlasiť s príliš všeobecným konštatovaním najvyššieho súdu, že dovolacia otázka nebola otázkou rozhodujúcou pre rozhodnutie vo veci samej, na vyriešení ktorej krajský súd nezaložil svoje rozhodnutie. Otázka vecnej legitimácie je otázkou, ktorá má význam pre rozhodnutie vo veci samej. Sťažovatelia sa tvrdením, že spolu s nimi neboli žalovaní aj pasívne legitimovaní spoludediči otca sťažovateľa, snažili dosiahnuť zamietnutie žaloby pre neúčast' všetkých nútených spoločníkov. Tiež to je otázka, ktorú krajský súd v nadväznosti na odvolacie námietky sťažovateľov riešil a s ktorou sa zrozumiteľne a dostatočne v odôvodnení vysporiadal. No na strane druhej krajský súd pri riešení otázky vecnej legitimácie sťažovateľov nedospel k takému právnemu posúdeniu, ktoré sťažovatelia prezentovali v dovolaní. Nevymedzil ju tak, ako to sťažovatelia naformulovali v dovolacej otázke, teda tak, že ich pasívnu vecnú legitimáciu odvodil z titulu dedičstva po otcovi sťažovateľa.

14. Sťažovatelia v dovolaní vecne nesformulovali nesprávnosť právneho záveru krajského súdu, z ktorého rovnako ako okresný súd vyvodil dostatok ich vecnej legitimácie v časti o určenie vlastníctva garáže. Nie je úlohou najvyššieho súdu túto dovolateľovi určenú povinnosť nahrádzať a v odôvodnení rozhodnutia nachádzať rozhodujúce právne posúdenie odvolacieho súdu, keď jeho vymedzenie je podstatnou náležitosťou dovolania. Povinnosťou najvyššieho súdu nie je z dovolateľom vymedzenej právnej otázky vytvoriť takú, ktorú ešte neriešil, len preto, aby ju vyriešiť mohol. To platí o to viac, že dovolacia argumentácia sťažovateľov vychádzala zo záveru, ku ktorému súdy nedospeli. Záver najvyššieho súdu, že právne závery z rozhodnutí, na ktoré sťažovatelia v dovolaní poukázali, nemožno na ich vec aplikovať, bol výsledkom posúdenia skutkových a právnych podobností. Zdôraznil, že vecná legitimácia sťažovateľov bola odvodená od ich spoluvlastníckeho práva k pozemku, na ktorom garáž stojí. Najvyšší súd napriek nedokonalému vymedzeniu dovolacieho dôvodu a právnej otázky, ktorá nebola otázkou, ale právnym posúdením, ktorého aplikácie sa dožadovali sťažovatelia, im aj keď nie explicitne objasnil, že pri formulovaní dovolacej argumentácie vychádzali zo súdmi nekonštatovaného predpokladu, že ich legitimácia bola odvodená z titulu dedenia.

15. Sťažovatelia prvýkrát vecne vyjadrili podstatu právneho posúdenia až v ústavnej sťažnosti. Podstatou bolo, kto bol pasívne legitimovaný pri určení vlastníctva ku stavbe neevidovanej v katastri nehnuteľností a či bol v okolnostiach veci sťažovateľov správny záver, že je to vlastník pozemku, na ktorom stavba stojí. Sťažovateľom nič nebránilo, aby už v dovolaní argumentáciou o zásade, že stavby nie sú súčasťou pozemku, spochybnili správnosť právneho posúdenia o ich vecnej legitímácii. K tomu treba na okraj uviesť, že ak sťažovatelia tvrdia, že nútenými spoločníkmi mali byť aj všetci ostatní dedičia zomrelého otca sťažovateľa, tak sa vlastne domáhajú ochrany ich dedičských a vlastníckych práv. Vzhľadom na to, že tieto osoby účastníkmi namietaného konania neboli, nič im nebráni v tom, aby sa svojich práv domáhali voči tým osobám, ktorým či už dedičské, alebo vlastnícke právo svedčí podľa rozsudku okresného súdu, ktorým bolo určené, že garáž patrí do dedičstva po pôvodnom žalobcovi.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. septembra 2024

Robert Šorl
predseda senátu